## Eduskunnan ympäristövaliokunta

YmV@eduskunta.fi

# Kestäviä ja kiertotalouteen perustuvia tekstiilituotteita koskeva EU:n strategia

EU:n valmisteltavana olevaan tekstiilistrategiaan liittyen, haluamme tuoda esiin muoti- ja urheilukaupan huomioita.

Pidämme myönteisenä, että strategiassa pyritään koko Yhteismarkkinoita koskeviin toimiin ja mahdolliseen Unionin tasoiseen sääntelyyn. Suurin osa Suomessa myytävistä tuotemerkeistä on EU - maista, ja siksi harmonisoinnilla on kuluttajahintoja alentava vaikutus samalla kun yritysten mahdollisuudet ja kynnys uusiin liiketoimintamalleihin ja kierrätyksen edistämiseen paranevat ja madaltuvat.

Kiinnitämme huomiota seuraaviin asioihin:

1. **Design vaatimukset**: Vaatimuksissa tulisi huomioida eri tuotteiden käyttötarkoitus, jotta tuotteet kestäisivät ensimmäisessä käyttötarkoituksessaan mahdollisimman pitkään. Tekokuitujen sekoittaminen luonnonkuitujen kanssa parantaa yleisesti tekstiilituotteiden kulutuksen kestoa. Eri tekstiilikuidulla on paitsi erilaiset kierrätysmahdollisuudet ja kierrätystekniikat, mutta myös eri käyttökohteet. Pakollinen kierrätyskuitusisältö voisi johtaa monissa käyttökohteissa tuotteen käyttökelpoisuuden huononemiseen ja tuotteen käyttöiän lyhenemiseen.
2. **Korjattavuus ja korjauspalvelut:** Suomessa myydään vuosittain noin 40.000 erilaista tuotetta ja 209 miljoonaa vaatekappaletta. Suomessa myytävistä kengistä ja vaatteista lähes 100 % on valmistettu Suomen ja 90 % EUn ulkopuolella. Siksi kankaita ja tarvikkeita tuotteiden korjaamiseen on käytännössä mahdotonta saada tai varastoida. Oletettavasti korjaaminen ajoittuisi tuotteen elinkaaren loppupäähän.

   Vaatteiden korjaaminen liittyy nykyisin yleensä lyhentämiseen ja mittamuutoksiin. Laajempi myymälässä tapahtuva korjaus olisi vaikeaa siksi, että vaatteen korjaamiseen tarvittaisiin useita eri koneita: ompelukoneita, saumureita, teippauskoneita, viimeistelylaitteita jne.

   Korjausliiketoiminta on hyvin hintariippuvaista: Suomen korkeiden työvoimakustannusten vuoksi uusi tuote on usein halvempi, kuin muutosten tekeminen ja korjaaminen. Kustannusten vuoksi yleensä vain kalliita vaatteita korjautetaan.

3. **Digital product passport:** Tuotetietojen tarjoaminen digitaalisesti tarjoaisi kuluttajalle mahdollisuuden säilyttää esim. pesuohjeet digitaalisessa muodossa. Tämä voi palvella kuluttajaa paremmin kuin tuotteessa olevat, usein poisleikattavat merkinnät ja hoitovirheiden mahdollisuus pienenisi. Uusien pakollisten tietojen lisääminen tulisi perustua todellisiin hyötyihin ja selkeisiin mittareihin. Uusien vaatimusten tulisi olla myös pk-yritysten täytettävissä.

   Laaja tietosisältö aiheittaisi klustannuksia ja johtaisi kuluttajahintojen nousuun.

4. **Myymättömien tuotteiden hävittämiskielto:** On selvitettävä tarvitaanko hävittämisestä säädösohjausta, sillä näkemyksemme mukaan lähes kaikki hävitettävät tuotteet on jouduttu tuhoamaan laatuvirheiden ja tuoteturvallisuuden puutteiden eli esimerkiksi kemikaalipitoisuuksien vuoksi. Kaikki kuluttajamyyntiin päätyvät virheettömät tuotteen myydään käytännössä alennusten kautta markkinoille.
5. **Vihreät väittämät:** Pidämme myönteisenä, että markkinoille tulisi selkeät ja kuluttajan ymmärtämät pelisäännön vihreistä väittämistä. **Alkuperämerkintä**kin voitaisiin tulkita viherpesuksi, sillä tekstiilien ja jalkineiden alkuperämerkinnät ovat monimutkaiset ja voivat johtaa väärään mielikuvaan.
6. **Ympäristöjalanjälki:** Ympäristöjalanjälkien laskentaperusteet ovat epäyhtenäisiä ja koko valmistusketjun kattavan ympäristötiedon saaminen haastavaa johtuen tekstiilituotteiden pitkästä ja monimuotoisesta elinkaaresta sekä valtavasta erilaiseen tuotteiden määrästä. Tätä tulisi tarkastella vasta sitten kun tätä koskeva selvitystyö valmistuu vuonna 2024. Jalanjälkien laskeminen kaikista tuotteista olisi nykytiedon valossa vaikeaa ja kallista ja merkitsisi pk-yritysten kilpailumahdollisuuksien kaventumista.
7. **Mikromuovien vähentäminen:** Tiettävästi yli 60 % tekstiilituotteista valmistetaan tekokuiduista, joista voi irrota kuituja, jotka mekaanisesti hajoavat mikromuoveiksi. Tekokuidut ovat välttämättömiä ja mahdotonta korvata luonnonkuiduilla. Tekokuitujen kulutuskestävyys, värinkesto ja on yleensä luonnonkuituja parempi sekä käyttöikä pidempi. Mikromuovien päästöjä ympäristöön tulisi vähentää pesun ja hoidon yhteydessä suodatuksella, jätevesien käsittelyllä sekä pesuaineiden kautta.
8. **Tuottajavastuu:** Suomi on aloittamassa jätedirektiivin mukaisen tekstiilijätteen erilliskeräyksen jo 2023 alusta ja kuluttajatekstiilijätteen käsittelylaitoksen tulisi olla toiminnassa vuoden 2025 alusta. Kuntien vastuulla olevan erilliskeräyksen kustannukset maksaa viimekädessä se, joka jätettä synnyttää. Erilliskeräys on siksi tasapuolinen ja kannustaa jätteen vähentämiseenkin. Ulkomaisista verkkokaupoista ostettujen tuotteiden jätekustannuksille olisi myös selkeä ja oikea maksaja. Koska varsin kattava tekstiilijätteen suunnitelma on jo investointiasteella, tulisi Suomen pyrkiä siihen, että erilliskeräys voidaan käynnistää ja jatkaa myös tulevaisuudessa.

   Mikäli EU päättäisi tekstiilijätteen t**uottajavastuun** käyttöönotosta, tulisi sen siinä tapauksessa tapahtua täysin markkinaehtoisesti ja harmonisoidusti koko Unionin alueella, jotta kaikki tuotteet saataisiin tuottajavastuun piiriin. Tekstiilijäte olisi tuolloin tuottajien omaisuutta ja tuottajilla tulisi olla mahdollisuus valita kustannustehokkain tapa vastuidensa hoitamiseksi. Sekamallit eivät olisi silloin mahdollisia, jotta tehokkuushyödyt olisivat saavutettavissa.

   Suomalaiset ostavat jo yli viidesosan vaatteistaan **ulkomaisista verkkokaupoista**. Tuottajavastuu olisi erilliskeräystä ongelmallisempi, sillä ulkomaisen verkkokaupan kautta suoraan kuluttajille myyvien toimijoiden saaminen tuottajavastuun maksajaksi olisi vaikeaa, ellei mahdotonta. Suomeen rakennettava keruu ja käsittelyjärjestelmä olisi vaarassa jäädä vajaakäytölle, koska tuottajat voisivat myydä jätteen myös muille käsittelijöille myös Unionin ulkopuolella.

   Noin 85 -90 % EU alueella kulutettavista tekstiilituotteista on valmistettu Unionin ulkopuolella. Tekstiilimateriaalien valmistuksestakin valtaosa tehdään muissa maissa, pääosin Aasiassa. Unionin ei tulisi lähteä rajoittamaan erilaisia tekstiilien kierrätysmalleja esimerkkisi tekstiilijätteen vientikielloin. Kuitujätteen vienti jalostusta varten tulisi mahdollisessa säädösohjauksessa erottaa jätteen kaatopaikkaviennistä.

   Koska Tuonnin osuus on EU-maissa niin merkittävä, tulisi selvittää, miten ulkomainen valmistus voitaisiin liittää saumattomasti osaksi eurooppalaista tekstiilien kiertotalouden ekosysteemiä.

9. **Etäkauppa ja tasapuolisuus**: Suomessa vaatteiden ulkomaisen etäkaupan markkinaosuuden arvioidaan nykyisellä kasvuvauhdilla olevan yli 30 % jo vuonna 2025. EUn ulkopuolinen etäkauppa kasvaa nopeiten. Etäkaupan kautta suoraan kuluttajille tulevien tuotteiden tuoteturvallisuutta, kuluttajansuojan toteutumista ja kemikaalipitoisuuksia ei valvota, mikä on kuluttajille oikeusturvakysymys mutta myös kasvava kilpailuhaitta EU alueen yrityksille. Haitta on kasvamassa, kun due diligence -säädökset, ympäristöjalanjäljen laskenta ja mahdollisen tuottajavastuun kustannukset tulisivat vain EU yritysten maksettavaksi. Sama tuote voidaan EUn ulkopuolelta myydä suoraan kuluttajalle ilman säädösten noudattamisesta aiheutuvia, kasvavia kustannuksia.

10. **Kuluttajien voimaannuttaminen:** Puolet vaatteen elinkaarivaikutuksista tulee pesun, silityksen ja kuivauksen kautta. Väärä huolto on myös suuri syy tuotteen enneaikaiseen hylkäämiseen. Kuluttajatiedotuksen kautta on saavutettavissa nopeita hyötyjä ja kuluttaja voi alentaa merkittävimmin tekstiilikulutuksen päästöjä hoitamalla rahanarvoisia tekstiilejään oikein.

Muoti- ja urheilukauppa ry

Veli-Matti Kankaanpää